

Великдень

Поштарина плаћена у готовом.

Цена 2— Дин.

Рок III.

Руски Керестур, април 1938.

Ч. 2.

ДѢЛКА

Ч а с о п и с з а м л а д и х.

Кед, задзвоня дзвони Велько-Ноцни...

Вщас рано — додня, чим задзвоня дзвони Велько-Ноцни на турных наших церквох... вщас рано — додня кед Ангел Правди зяви над нашими валалами зос могучим своїм гласом Радосц Велию: Христос Воскрес! Теди ше шицко живе злеє и збегне до церквох, да призна та

да ше радує тей Правди, Сили и Моци Воскресеня Христа Блистающася.

Бо того Велького Дня воскрес Христос. Вон не могол не воскреснуц, бо прешол Голгофту, прешол церпеня. И Вон наш Учитель и Спаситель приял горку чашу зос виру и надію та могучу силу, яки надвладали шмерц и прето Вон воскрес, Вон — вична надія и ра-

досц шицких, яки церпя за правду, за шлебоду.

И кед першираз зашпиваме: »Христос Воскресе«, забудземе теди на шицко зло, яке нас ніщи, забудземе звади, незлагоди та шицки бриги и стараня. Теди ше шицки обеднайме як една велька и добра фамелия, бо ето пришол Вельки Дзень котрого зме шицки вельо очековали. И кажди рок вше на ново ми очекуєме и швециме тот дзень Воскресеня Христового, дзень кед правда надвладала зло. Шицки добре знаме, же Христос мал процив себе езри и езри жидовского народу, фарисейох, книжникох та римских катонацох, а так Вон и Його наука надвладали цали швет. И прето нешка гоч ми маме процив себе веліх неприятельох та чкодліви науки — идеї то нам наша тварда вира до Христа Спасителя гарантує, же и ми надвладеме шицко зло и нашо идеї надвладало — вони ше сиравдза. Та ми мушиме лем сщєц и змагац ше. Мушиме ше надац и вериц!

И кед того Велького Дня задзвоня вщас рано — додня дзвони станьме и з чисту совисцу и чесцу зашпивайме величню и побидну писню: Христос Воскресе!

Млади до роботи по читальнях.

По наших валалох уж ест готово вшадзи читальні, цо указує, же ше ми уж культурно дзвигли, же ми уж не цемни и запушчени народ. Але то не досц мац читальню у валале лем прето, да ше можеме похваліц пред другима: попачце яки ми ми уж просвищени, маме и свою читальню. Не, то не досц! Читальня муши буц насправди просвитне огніще каждого валалу. Вона муши буц огніще свідомосци. Не досц збудовац дом за читальню, але треба у тей читальні розвиц и роботу на хасен того валалу и на хасен цалого народу.

У дзекотрих ше читальных роби вецей, у дзекотрих меней, а у дзекотрих ніч. То значи, же не шицко у шоре медзи нами. То значи, же ми ище не досц свідоми, кед можеме допушиц да по дзекотрих наших валалских читальных заре цалком народно-просвитна работа. А чи, нам не пришло нігда на розум, же то грех против народу?

Треба ше над тим поважнейше застано-виц. Хто у нас ходзи до читальных? Лем оженети людзе, и то у найвекшей часци старши. Випатра, як да у нас нет младих, легиных и бачикох. Дзе вони и цо робя, же не найду нігда часу да зайду до читальні, да пречитаю дацо хасновите, да медзи собу побешедую на розум, да дознаю цо нового у швецце, да дознаю як ше живе нашому народови по цалим швецце. Шицко то треба нешка да зна культурни селянски легины, або бачи. Випатра, же нашо млади думают, же читальня лем за старших, а младим же там нет места. А чи нам не приходзи нігда на розум, же баш у младей доби нашого живота треба, да ше учиме и рихтаме за старши роки. Та лем гевтот ше може сподзивац, же будзе порядни и культурни газда, кед ше уж од младосци за то будзе рихтац. И лем теди зможеме буц певни, же ше наш народ не затраци, але же будзе ровни або и сильнейши од народох медзи котрима живе. Та каждому од нас муши буц на шерцу добро, чесц и славу нашого народу, бо то е нашо добро, наша чесц и наша слава. Од нас поединцох кажди лем теди дацо вредзи, кед вредзиме шицки ведно як народ. То мушиме шицки запаметац!

Читальні засновани прето, да ше людзе млади и стари сходза у ней, да читаю, и да

допложую свойо знане зос основней школи. Нешка то мало знац лем читац, писац и кураховац. То барз мало нешка. Селянин муши вельо вецей да зна, бо то жадаю часи у котрих живе. Нешка ше шицки народи обегую, да буду просвищени, да буду культурнейши, и да знаю цо лепше обрабят жем и водзиц господарство, улепшац свой живот. А чи ми маме чекац схречених рукох? Я думам, же кажди озбыльни и чесни человек пове: не. Ми ше мушиме таргнуц и крочац ведно зос другима культурнима народами.

Прето я сцел да напишем даскельо слова и да напомним нашим легином и младим бачиком, же ім у першим шоре место у читальных. Гугори ше: на младима швет остава. Добре, але най то вецка млади и паметаю, и най ше по тим ровнаю.

Легине ше любя забавяц и вешеліц. Та шицки ми то сцеме, бо зме млади, але ми при тим не шмеме страиц розум. Ми не шмеме забувац и на озбыльну роботу. Чом би на приклад раз або двараз до тижня легине место на прадки або ходзене по валалох не пошли до читальні? Чом би легине не брали учасц у даваню забавох и представох? Чом у шпивацких дружтвох ест найменше легиных? Ша младим ше найбаржей шпива, а не озда старим дідом. **Писня е за молодого человека, бо лем млади може шпивац зос шерцом и з любовю. Младосц то так би повесц а една велька и красна писня.** Я верим, кед би легине вецей ходзели до читальных и до шпивацких дружтвох, же би ше вечерами по валале меней чуло цудзи писні, але би по валале гурчала наша красна писна, на котрей нам так завидза цудзи народи, але ми ю випатра, не знаме ценіц. Як би ше буйно розвивала работа по читальных, кед би млади частейше там закукли, бо лем млади могу унесц нового животу и сцелосци до роботи. Млади уноша до роботи тот огонь, любов и шерцо, и лем вони годни и найвекши труд и чежкосци предриліц зос писню на устох.

И теди, кед ше нашо млади вляпя до роботи, кед ше вони почню баржей интересовац за народну роботу, кед укажу за то любов, теди ше зможеме похваліц пред шветом, же ми свідоми и культурни потомки велького и славного княза **Володимира Святого.** Прето законьчуем: **Млади, лапайме ше до роботи по читальных!** И. ВАНЧИК.

Славна 950 Рочніца.

Ровно 950 роки того року, як то наш народ, за велького князя Володимира Святого, приял Христову виру 988. р. То було од величезного значеня за наш народ, бо под впливом Християнства вон почал свой нови живот, у яким дошол до високого ступня культури и национального богатства та добробуту.

Князь Володимир Святой.

Прето ше Руснаци-Українци на Закарпатю то ест на Горніци одкац праве пришли дред 200 роками нашо прадідове и дідове ризтаю, да тот Вельки и Славни Ювелей торжественно преславя. На Горніци у 1937 року славни Ювелей 900 рочніци. Преглашеня Пречистей Діви Марії за Царицу и Заступніцу нашого народу, бо 1037 року наш князь Ярослав Мудри Пр. Богородицу преглашел за Царицу своєї держави и народу.

Занимліве, же и перши Ювелей препроводзовали млади на Горніци а и за тот того року вони водза вшадзи предок. То и розуліве, бо млади и швечи робяц, а маю вони и сцелосци та велькей любви ту своему народови та му жадаю краше бубучносци. Прето вони не жалую своєю сили але жертвено робя на националней ніви.

И ми млади у Югославії упатримо ше до роботи и сцелосци наших вершнякох на нашої Дідовщини на Горніци, па и ми з любову и жертвеносцу ставайме радосни и з шмелим ошмехом на устох до шорох народних робітнікох.

Клаземе на роздумане шицким нашим читачом и прихильніком: чи би не було краше да ше и ми придружимо ту нашим братом на Нашей Дідовщини та да и ми преславимо тот вельки и славни Ювелей.

Кайдани... *)

Кайдани, кайдани,
Страшни кайдани!
О кельо людзе
Зос німа скапчани?!
— Гей, скапчани бо ім на силу
З лукавствои милу
Мацер зрабовали,
Ни криж розпяли.

Вона церпи помалючки,
Здихує; тарга ручки,
Чека час воскресеня,
Своей шлебоди,
Край свого церпеня.

»Тай воскресне Вона
Коли приде час!
Не стре ю сотона,
Не, бо ще ест нас!

Та чи то Бог так сце
Же би церпела?
То можно!
Але: Вон зна цо шлебодно!
Вон чека, розпатра,
Людзох препатра,
Яки їх дужи
Слаби и плухи!

Боже святы!
Видзиш кельо прекляти
Гади ту чесних газлуо,
»Правду, еднакосц« згледуо!

Озда би бул час
Да и наш народ знужазени,
Озда од памятвигох вше
Будзе уж раз [мучени.
Од кайданох ошлебодзени.

Лем дараз му слунко зшвицело,
Фришко ше гашело,
Але Вон лем чекал,
А и teraz чека,
Праве вичне шветло
Од Тебе з далека!

Горняк Евген

*) Кайдани, то окови ланци, до яких сцискаю гарештантох.

29. априла (квитня) 1918. року.

Дня 29. априла преходзи 20 роки од едного шветлого историчного моменту зос остатней ошлебодзуюцей войны Українського народу, бо теди запирхали жовто-белави застави на ладьох чарноморской флоти и обновили традицию могутніх князох и завжатих запорожских козакох.

У огню войны Велькей Револуції 1918. року вибрали ше нови чубати запорожци да

иду по дражкох, яки їм указали їх прадїдове, бо лем морїю дава самосталносци и моц народом. Тот дзень доказал, же у народу не загнуло жаданє до розросту, же народ не забул традиції завойовніцтва, яке ше цага през цалу нашу историю од Олега аж по час, кед ше то Византия тресла пред запорожскима шаблями.

До питаня о наших школах.

Кед патрїме на живот нас Руснацох-Українцох, яки живеме у Югославїї веї дораз на перши погляд падаю нам до очох дзири у нашим народним живоце. Тоти дзири то векши, кед на нїх патрїме з нашого народного становища; а боля нас и наноша нам так би повесц певного роду ганьбу, кед будземе виглєдовац причини: чом тоти дзири постоя на тїлу нашого национального живота?

Уж доходзи дваец роки, як ше ми ошлебодзели з под австро-мадярского ярма и достали зме вельки полєгченя, бо и нам призната шлебода розвивац свою народну культуру, кед по закону маме право на нашу „манїнски одзелєня“, у котрих ше уча шицки предмети на нашей родзеной бешеди. А як ми з того хасновали?

И ту ше teraz мушїме ганьбиц сами од себе, бо од 15 валалох, дзе жию наша Руснаци-Українци, у яких зме мали и маме право на нашу „манїнски одзелєня“, лем праве у трох валалох їх було и то у Керестуре, Коцуре и Дюрдьове а недавно пред двома роками отворена у Бачицох една класа; док у Шиду, Беркасове, Миклошевцох, Петровцох, Вербаше, Митровици, Пишкуревцох на и у валалох по Босней, дзе жию наша браца, яки приселели з Галичини, нїгдзе нет наших „манїнских одзелєньох“. И ту тоти дзири стоя

прето, же ми не указали досц сцелосци, да їх вировнаме. Бо гоч у повдинцох було дзеки и спроби оствариц того жаданє и народну потребу ипак вони не могли да то посцигну, чи то пре власну неупуценосц, як того оствариц, чи заш пре мале заинтересованє инших яким шицко-єдно чи то будзе так або инак, чи на концу прето, же їм правели запреки органи державних власцох, яки то робели нагушкани од наших людзох зос наших валалох. А тоти дзири мушїме сцєц як найскорше засипац. Бо „школа то очи народу“. А тоти очи муша буц здрави и бистри. Школа муши буц национална, то значи вона муши виховувац дзеци у любви до своєї нації у шицких странах и польох национального живота. Дакле длужна научиц дзеци свою родзену бешеду, бо „бешедка — то шерцо Народу“. Прето у каждой школи треба да ще учи дзеци чиста наша народна бешедка. Надалей школа длужна учиц дзеци историю своєї Нації. Бо хто не зна историю своєго народу, тот таки як страцени; вше ше такому видзи, же вон є членом народу, яки меней вредзи, як инши народи. Таке чувство ше побудзи у дзецох тим скорей, кед вони уча историї цудзих народох. Прето є велька хиба и тих школах у яких єст „манїнски одзелєня“, же ше у нїх не учи история нашого руского чи украинского народу. Тота хиба ше, як ше нам видзи,

не одлуга поправи, але лем по часци з тим, же у 1937 року почала виходзиц часопис за дзеци, дзе запровадзени лекції зос нашей націоналней исторії. Але то будзе лем по часци, бо може буц не шицки дзеци читаю, а гоч и шицки то вони не так запаметаю того, як гевто цо муша учиц у школи и цо ше їм обширнейше приповеда. Школа треба да учи свойо обичаї, свойо народни писні, єдним словом шицко свойо — родзене. И прето ше за свою школу стараю шицки „манїнски“ народи. И видзиме, же у Югославії маю свойо школи Немци, Словаци, Мадяре и Чехи и т. д. Па чи вец и ми не будземе спец да достанеме то ест да себе виробиме, да маме нашо народни школи по шицких наших валалох дзе их нет. Але треба да маме и ище єдно жаданє да у тих школах будзе и наш народни дух. Ту ше вельо гришело и гриши медзи нами. Ми ше вше боїме шицкого, так же ше готово справдзую слова „Руснак ше бої и свойо цинї“. Ту не можу да зробию шицко потребне лем учителе, але ми шицки цали наш народ у Югославії може то зробиц, кед будземе шицки зложни як єден. Прето млади и ту муша указац зрозумєня од якеї важносци за будучносц нашого народу у Югославії тото питанє. Кед ше ми не остараме, да прменїме тото станє на наш хасен, вец знаїме, же час будзе робиц проци нас. Бо нашо дзеци, место

да ише яч малки достаню фундаменти націоналней свідомосци у школи, буду материал приготєвени за винародзованє. А тому винувати будземе ми шицки ведно, бо державна влада нам дава право, з якого ми не знаме хасновац тат як би зме требали. У нас ше вельо руца хиби тому або гевтому до торби, а не сце ше признац, же хиба на нас шицких лем не шицких єднака. Но треба нам знац, же хто признал хибу тот на драже да ше поправи. Хиба єдних є тота, же нас не знали як треба тримац шицких ведно будних, а хиба других є, же не шицки або вельо вецей не сцели буц буднима у народним живоце. Вельо вецей єст медзи нами таких, яких не занїма чи у його валале будзе школа, у котрей ше будзе учиц на нашєй бешеди чи не будзе. Але ми млади мушиме тото питанє ришиц на наш націонални хасен. Па чи будземе мац сили? Лем кед сцеме будзе сила — сама придзе. То зможеме зробиц лем организоваши шицки ведно под кридлами „Просвити“. Но знаїме, же то „Просвита“ годна зробиц лем теди, кед ми шицки будзєвї члени, кед ю ми у шицким будземе спмагац; так же вона справди будзе язиком наших народних потребох. будзе чиник з котрим буду и инши раховац, будзе установа з яку ше ми шицки будземе цєшиц и гордзиц.

Микола Бучко.

История Нашого Народу.

(2)

Княз Володимир Святи.

По шмерци Святослава Завойовника пришо на київски княжи трон Володимир, яки пановал зос свою державу од 980 до 1015 р. Володимир зєдинел до своей держави шицки восточно-славянски племена, яки дотля були незалежни од Києва, розуми ше же то не могол зробиц мирним способом па прето и перши роки його князованя були бурни, бо водзел велї войны. Року 981 вон пошол з войском на Галицку жем, вигнал одтамац Полякох и Галичину приєднал гу Києву. Но уж 988 року приял вон Християнску виру и и поширел ю по цалєй держави.

Поширєнє християнства и zorganizованє церкви на Руси-України було од велького релігійного, культурного и политичного значєня за цали наш народ, яки ше баш теди и почал формирац, бо скорєй кажде племя почитовало

и мало своих окремих поганьских богох; а тєраз шицки веря до Єдного — Нєвидомого Бога. И зос хвилю зніщєня поганства шицки племена, яки бєшєдовали з єднаку бєшєду, злївали ше до єдного народу. Зос найдявнєйшого лїтопису „Повїсть времених лїт“ дознаваме, же уж за панованя княза Володимира Велького або Святого не було уж окремих назвох племенских, але ше шицки яки жили на руско-українских жємох волали з єдну єдину назву „Русь“. Док ше предки нєшкашнього билоруского и російского народу волали з племенима назвами дреговичи, кривичи, радимичи и вятичи. А и познєйше ше тота державни назва „Русь“ одношєла лем на Україну, док населєня нєшкашней Билоруси и Московї доставали назви од своих политичних штредкох Полоцка на Билоруси, Суздаля а познєйше Москви на москонцини.

Прето же нашо прадідове мали змогу упознац ше з тедишню византийску чи царгородску культуру дзекуючи прекладах грецких кнїжкох на церковнославянску бешеду, ширела ше просвита и писменство на Україну у княжей доби. Прето княжа Україна под культурним оглядом стала више як ей западни сушедзи.

Держава Володимира Велького розцаговала ше од Карпатох аж по Кавказ у Малей Азії.

По шмерци Володимировей (умар 1015 р.) зоз державу управляли його синове, котрим вон подзелел державу. То єдина хиба його, же державу дзелел место да охабел лєм єдному. Бо ше таким способом народ дзелел, а до того ше браца медзи собу однімали о превласц и жадали кажди да од другого однеє його тал та да влада з цалу державу.

Ярослав Мудри.

Син Володимиров Ярослав превжал на концу владу цалей держави и старал ше зробиц силну державу. Вон бранел Українски жеми од Полякох и Печенигох а посилал своєю войска против Грекох на Царгород року 1043. За Ярославового панованя Київ постал єще векши и богатши як бул скорей.

Ярослав ище вецей як Володимир дзвигнул культуру и просвиту на Україні та основал школи, до котрих на силу брали дзецох богатших людзох.

У Києве вибудовал вон нову княжу палату та церкву св. Софії 1030 рокох и при ней основал библиотеку, до якей зобрал велїх учених, яки преписовали и прекладали зос грецкей на славянску бешеду велї кнїжки. Вон и сам брал у тим учасц. Сам виберал яки кнїжки преложовац а вец читал и виправял тоти преклади. Пре тото и пришол наслов „Мудри“.

Вельки заслуги ма Ярослав Мудри у правних односох у держави. Вон дал списац 17 параграфи обичного права под назву зборнїка *»Руська Правда«*, яки бул познейше за Володимира II. Мономаха преширени на 135 параграфи. „Руська Правда“ установлювала кари за рижни нарушеня права и за злочини. Кари були на хасен княза, або покривдзеного або родичох забитого. Попри кари у пенежах була и кара родовой пимсти (освете) при убийствох.

Пред свою шмерцу Ярослав подзелел державу медзи синов, а найстаршого одредзел київским князем на його место. Гроб Ярослава Мудрого у церкви св. Софії у Києве.

* * *

До тераз зме ше у нашим писаню исторії нашого народу упознали зос найдавнішима часами, як теди наш народ жил, з чим ше занимал. И видзели зме, же попри земледїлство була розвита и тарговя, яка и робела наш народ моцним и богатим. За нас ту добра поука. Млади не думайце же шицки мушиме жиц лем од мотики и плуга, але ше лапайце и учце тарговиц. А як, кед у валадох досц два-три дутяни и єден-двоє таргоцове зос зарном. Добре, то правда, але хто гутори, же срески вароши, як Кула, Жабаль, Нови Сад, Митровица, Шид, Вуковар, Винковци, Брод, Пернявор, Баниялука и инши докобла котрих жию нашо людзе не можу буц местами дзе ви можеце розпочац роботу спочатку хоч у малим, але при таких красних природних способносцох, яки ми маме зможеце постац справди щещлївшима, але о тим познейше будземе єще вецей писац, за тераз най будзе лем тельо спомнуте.

Далей зме упознали як постала київска держава, па зме упознали исторію перших князох: Олега Вицого, Ігора, княгинї Ольги, Святослава Завойовнїка а и панованє двох наймоцнейших монархох України Володимира Велького-Святого и Ярослава Мудрого. Видзели зме, же яке благородне значене мало християнство на наш народни живот. Але то шицко цо ми видзели до тераз то не досц знац о тих часох. Бо не досц знац лем походи, побиди и час панованя перших київских князох, але треба єще добре упознац їх *политични плани*. И кед розпатрїме їх политични кроки видзїме, же як зоз малого окраїка полянскей жеми коло Києва росла велька держава, яка до своїх рамикох обляпїовала вше нови племена и жеми. Вец у политично-воєних крокох київских князох видзїме шицку величину *державних планох, назначених за розрост, могутносц, славу и добробут Нашей Нації*. А кед розпатрїме пукашнї живот, дружтвени шор, то вец увидзїме, же княжи часи то велька эпоха нашей националней исторії.

Точни и добри попатрунок исторії княжей доби як и цалей исторії Русинох-Українцох

ма вельке значенє и нешка. И то не лем виховуюче. Не єден з тедишніх планох, не єдна з тедишніх хибох — ставаю и нешка пред нами. Ми їх наново робиме. История ше понавля (повторує)... Прето ше у слідуючим

числу припатримо з бліжей вельким похотом и чином наших князох, як войовничому Олегови, шмелому освячови Святославови Завойовнику та могутньому князови Володимирови Святому. (Далей будзе).

Жеми Руснацох-Українцох.

Остатніраз зме упознали, дзе жию Руснаци-Українци, та як тераз подзелени нашо жеми, а у тим числу упознаме ше зос Морями яки облїваю Україну. То су три моря: 1) Чарне Морїо, 2) Озовске и 3) Каспийске Морїо.

1) *Чарне Морїо* то найвекше и найкраше морїо яке облїва Україну. Зос тим морїом звязана цала история нашого народу, бо по ньому плївали ладї наших князох дораз у початку київскей державней моци, а од 16 столїтия плївали по нїм козацки чамди, яки поплївовали аж по султанову столицу *Сталїдул*. На тим морю и недавно 1918. року основано українску флоту.

Простор цалого Чарного Моря виноши 412 000 квадратни километри. Чарне Морїо барз глїбоке бо обична глїбина му километр и пол, а найглїбше местє глїбоке 2 км и 918 метери.

Чарне Морїо обколєне доокола зос Жему бо на сиверу и западу обколєє го Европа, Ї на востоку Азия. Лем зос ускими протоками Босфором и Дарданелами сповне Чарне Морїо зос Штрєдоземним Морїом. До нього ноша свойо води вельки рики як: Дунай, Днїстер, Днїпро и Бог. Вше вони приноша досц води, а вельо на яр кед ше почина шнїг топиц. Вода у тим морю вше барз чиста белаво-жєленей фарби и вше цєпла — в лєце є до 27 ступнї Ц., в жиме до 5 ступнї Цєлзиуса.

Вода стої обично мирно, але кед приду бурї вєц ше правя габи високи на 20 метери а и вєцей.

Українски бреги Чарного Моря починаю од делти (там дзе ше уствє розгалужує) Дунаю на западу па ше конча при високому брегу Кавказу на востоку. На Чарним Морю єст 3 вельки пристанї (луки): одєска у Одєси, миколїївска у Миколїєву и сєвастопольска у Сєвастополю на Криму. Медзи Дунайом и Днїпром то шицко ровнїна так звани степ.

Кримски бреги виши и краши так же ше волаю українска Ривиєра (так же волаю красни бреговити обали у Французкей и Италиї, дзе ше зиходза людзе з цалого швета на купанє). Ту приходза вельо людзе яки ше лїча од рижних хоротох.

2) *Озовске Морїо* вельке 38.000 кв. километри споєє ше з Чарним Морїом през притоку Керченску. Воно не глїбоке. Найглїбше є 15 метери. Бреги (обали) му нїзки зос вельома езерами. На тим морю єст пристанї (луки): Мариупиль и Теранрич, а над Доном лєжь место Ростов.

3) *Каспийске Морїо*. Тото Морїо векше од Чарного, бо є вельке 440.000 кв. километри. Але його значенє мале, бо воно зос шицких бокох обколєне зос суху жему та не мож з нього висц на ладї до океану. Прето воно Величезним езером. Глїбина му виноши до 946 метри. До Каспийского Моря улїваю ше рики: Волга, Урал, Куна и Терек. У тим морю єст барз вельо вшелїякей риби. Так же тисячи и тисяци людзох жию лєм од лапаня и предаваня риби.

Твойо щєсце у твоїх рукох.

Кед попатримо на нешкашнї швет видзиме як шицки людзи до чогош бежа, цошка лапаю. Нет спокою у живоце чловека. Цошка вельке силує людзох исц напредок, робиц и глєдац. Цо глєда тот швет?

Людзе глєдаю щєсца. Млади и стари, богати и худобни, учени и неуки, шицки глєдаю щєсца. Єст людзох цо го находза, але вельо вєцей єст таких, яки до нього не могу

дойсц. Чом же го вони не могу найсц, кед щєсце за шицких людзох?!

Єст вєцей причинох, а главна у тим, же го вони не знаю глєдац. Єдни пробуєю, але кед им ше од першираз не уда, вони дораз траца волю старац ше далєй, шєдаю и починаю плакац и нарикац на людзох, на Бога, на шицко инше, лєм не на себе. Други заш робя и стараю ше, але не укладаю до тєй ро-

боти досц силох, думаю, же на легки способ дойду до щесца. Барз мало, або скоро и нет людзох цо дошли легко до щесца, або котрим щесце спадло до рукох як зос неба. Зос животописох богатих, вельких и славних людзох видзиме, же вони барз вельо работи уложели у своїм живоце док не дошли до свойого щесца, а и познейше не престали робиц, не-престали ше старац.

„Твойо щесце у твоїх рукох“; „кажди ковач свойого щесца“; „як себе посцелїш так будзеш спац“ гуторя народни присловки. Як видзиме шицки так думаю, лем ше шицки того не тримаю и не робя так. Тото цо знаме у теорїї, треба знац и сцц превесц то у своїм живоце. Так робя шицки вельки людзе шицки вельки и славни народи цо паную над шветом. Вони так виховую свєїх младих и стараю ше уж у наймладших рокох засадзиц таки думки до їх шерцох. Кед поедини людзе щешлїви, вец щешлїви цали народ. Кед поединци силни и моцни, цали народ ма зос того вельки хасен. И нашому народови потребни таки поединци силни, богати, моцни и щешлїви.

Да тоти думки буду яснейши подаваме змист (садржай) кнїжки енглеза Герберга Кассона. Вон ше родзел у Канади 1879 р. и тераз живє у Зєдинєних Державох Америки. Вон вельо писал у своїм живоце и вельо ше научел, та и нешка ше занїма зос тим, же дава поради, як дойц до як найлєпшого успи-ху, вельким фабрикантом и торговским фир-мом. Занїма ше и зос роботїнками и стара ше олегчац їх живот. Же би зос його знаня могло хасновац як найвєцей людзох, вон на-писал велї кнїжки у тим напрямку його кнїж-ки превєдзєни скоро на шицки бєшєди швета.

Кнїжка „Твойо щесце у твоїх рукох“, котрей подаваме змист превєдзєна на нашу українску бєшєду. У нешкайших часох вона нашому народови барз потребна. Ми не мамє нешка своей народней держави и мушимє ше бориц на шицких бокох, а то наш народ годзен найлєпше зробиц, кед будзє силни. А силни и моцни постанє тєди, кед ше научи, особєно млади, виховац добре шицки свойо способносци и свойо знанє. Тоти тринац (13) ради, котри подава Кассон як дойц до сво-його щесца, най послужа найкрасше и нам младим у Югославиї, да ше и ми дзвигнємє так високо як млади инших вельких народох.

1. Перше нациляй, а потим штреляй!

Кед би так єдного дня було виглашенє, же понад даким варошєм прелєци аероплан и спуци єдну торбу по ну злата, можемє се-бе подумац кельо би ше людзох зинло и оче-ковало, же улапи тоту торбу. Езри и езри би очековали, але лем єден годзен улапиц. Видзице же яка мала надїя може буц у каждого з тих людзох, и хто би ше наздавал, же напєвно баш вон улапи тоту торбу, випатра нам, же би не бул зос полним розумом.

Перше цо треба знац, кед ше лапамє до даякей работи, мушимє добре вираховац кельо ше можемє надац, же нам ше тота работа уда и же ю ми звершимє зос найлєпшим хас-ном за себе и за свой народ. Бо починац да-яку роботу без найменшей надїї на успиx зна-чи барз шалєно рескирац, а лєпше єден ди-нар у кишенї, як надїя на милиони кед нет скоро нїяких виглядох, же ше тота надїя ви-польнї“.

Єст людзох, котрих ми воламє щешлїви. Цо год робя, до чого ше лапє вшадзи їм ше удава, шицко їм идзє добре. Чи то насправди лем шлєпє щесце, котрє їм пада до рукох як узрєти грушкы? Чи того щесце нема нїякей глїбшей причини? Ма, и стораз ма! Шицко ма свою причину. Тоти людзе цо маю щесца знаю добре вираховац кєди їм работа пойдзє за руку, як ше треба приготовиц до тєй работи, и яки буду мац запрєки, котри треба будзє звалїц, да приду до своей цицї. Щесце нема завязани очы. „Воно глєда своїх любимцох и роздава дарунки шицким тим, котри добре думаю и розумя цо то щесце. Знацє то уж половка щесца!“ Знац добре ро-боту до котрей ше забєрамє, мерковац на запрєки и витримац до остатку. То главни прикметы людзох цо маю щесце.

Тельо вельо єст людзох, котри сцу буц щешлїви и котри ше однїмаю за щесцом. И ми шицки мєдзи тима людзми, и шицки мамє вельо супернїкох. Чи можемє баш ми мац на-дїю, же ми улапимє тото щесце, кед будзємє цалком исти як и тоти коло нас?! Барз мало оправдана будзє наша надїя. Цаклє треба ше у дачим розликовац од других. Тото „дацє“ то знанє. „Чим вєцей дахто зна, тим менєй ма супернїкох, менєй конкурєнтох. Кед ше дахто нїучим не розрижнє од других цо ко-ло нього, то слаба його надїя на успиx у глїбокєй борби. Зато хто сцє мац успиx и

щесце у живоце муши ше старац у дочим розликовац од инших“, муши у дачим одскаковац од його конкурентох. До того треба розвивац у себе нове знанє, нови способносци, треба ше вещей научиц як цо знаю други.

„Млади человек кед сце напредку, муши вше мерковац, да у ділянки свойого званя заведе найодповедальнейше або уобще найчужше место. Бо цо чужша работа, тим у ней будзе меней супернікох. На легкому и мегкому карсцелю вше сцу езри нашетац, бо мало ест таких, цо любя шедзиц на твардому. Зато людзе воля исц по широкей драги нещесца як по уским и прикрим дильове.“ Огже як видзиме щесце не таке, як ше людзом видзи. Воно не пада до рукох обичним людзом, котри мало укладаю силох до того, да го посцигну. Воно не придзе нікому случайно, припадком. Воно придзе до того, хто го зна улапиц. Живот барз зложени и вон не бависко, але уметносц, мистецтво, котре треба добре научиц. Шицко едно чи земледілец, чи майстор, учитель чи даяки инши учени, муши добре знац свою роботу и вельо ше трудзиц кед сце у тим живоце мац успих и буд щешліви. „Кед вибиє тота година щесце придзе до каждого хто на нього заслужел, а то не заслужел най ше задармо не нада!“

2. Вигледуй корень зла!

Вельо ест людзох цо робя, стараю ше, але нігда їм ше ніч не удава, нігда не могу змершиц роботу як треба. Вони нарикаю, „немаю щесца“. Други заш ніч не робя, але думаю, же шицко ма буц так, як є. Вони веря, же то уж од горе одредзене, же тото ма буц так, а тото так и же тому вони ніч не годни порадиц, гоч би дацо и робели. Чи то наспради так, же шицко одредзено и же ми не можеме тому порадиц? Кед одредзене да будземе щешліви та будземе, а кед не та не? Ми уж видзели скорей, же так не може буц, бо шицко ма свою причину и на шицко мож найсц лік. Тот лік то „чом?“ Чом сом тото не добре зробел? Чом жито не добре зишло? Чом машина несце добре робиц? Вше ше треба питац „чом?“ и кед винайдземе чом не добре, або чом так, треба тото зло цо не добре поправиц и потим бизовно будзе лешше. певно будземе щешліви. „Бо щесце ше не криє нічим иншим, лем у тим да дознаме тото цо зме до терас не знали“.

Хто ше научи віле питац чом, хто ше научи шицкому гледац причину, тот найдзе свойо щесце, а людзе поведза, же ше народзел у щесцу. А хто заш кед ше му дацо не уда, будзе гуториц „не знам“, зложи руки и будзе шедзиц, тому не поможе ані плач, ані ніяки нарикани. „Вон дума, же щесце придзе саме и же го вежне за руку; не зна сегинь, же вон сам муши висц на драгу и гледац щесце“.

Ест една чеснота котра велім послужела, а ище велім и послужи хто ю ма.

Тота чеснота то цикавосц. Цикавиц ше значи: гледац, розпатрац ше, занімац ше за таку роботу, за тот, або инши способ роботи. Кед дацо видзиме лебо чуеме цикавосц нас наганя опатриц тото зос блізка, дознац тото лешше, точно и т. д. Вельку нам родосц и задовольство зроби у живоце упознац тото цо зме до терас не знали.

Вельо часу би нам требало самим найсц шицкому причину, зато треба хасновац зос знаня и вигледованя других. Треба читац и слушац цо други винашли або випробовали и на тим себе зашпоруєме вельо часу. Бо живот кратки, а тельо ест на шведе ствари и роботи котри треба познац и хасновац зос ніх. Вельки фабрикант автомобилох Форд написал кніжку о своїм живоце и о своей работи зос яку вон заробел маєтох цо вредзи даскельо милиярди. Людзе читаюци тоту кніжку уча ше легко як обисц лебо зваліц перешкоди, як поступац у тим лебо у иншим случаю, цо Форда коштало вельо часу и вельо пенєжи.

Найсц корень каждой ствари значи добре уживац сввойо очи, значи добре ше вше розпатрац коло себе, да нам ніч не сцекне з пред очох цо нам у вельо випадкох може барз добре похасновац. *Вельораз у живоце кавме ше, же зме не вихасновали приликх, важносц котрей зме оцели важносц аж по тим, кед вона прешла.* А знац вихасновац тоту нагону, кед нам придзе под руки, то значи добре ше коло себе розпатриц, добре ше знаходзиц у живоце и знац улапиц щесце.

Джемс Батт енглеиса механик и винаходнік паровой машини (жил 1736-1819 р.) бул бистри хлапец, котрого шицко занимало, котри ше зос шицким цикавел. Єдного дня шедзел вон цалу годину у кухні и припатрал ш: на обични гарчок у котрим варла вода. Нараз вон обачел, же ше покривка на гарчку

руша и дзвига. Вон ше над тим задумал и винашол, же пара ма силу. Його нина гогандровала, же место да ше учи, вон траци час на кояки глупосци... Бидна нина! Не знала вона, же баш того дня ше родзела у главі малого хлапца парова машина, машина, котра неодлуга пременела вигляд цалого швета. А шицко ше то стало прето, же себе цікави хлапец вжал до глави „познац тото цо не знал до тераз“. Вон ше цалу годзину питал „чом ше покривка дзвигла?“ и винашол чом, и зос тим зробел себе славу и щесце, а цалому шветови вельки хасен.

Читаюци животописи людзох, котри дацо велького посцигли видзиме, же їх щесце теди гу нїм пришло, кед почали вигледовац корень каждого неуспиху, каждой ствари. „Чом“, „як“, „кеди“ питац ше при каждой роботі и увидзиме, же щесце будзе вше зос нами и вшадзи до чого ше лем прилапиме.

3. Живо до роботи!

Єдна од найважнейших стварох у живоце, од вихаснованя котрей завиши щесце лебо нещесце человека, то час. Уранїц скорей на пияц зос своїм цо маме на предай, скорей улапиц муштерїи и скорей звершиц свою роботу бизовно лепше, як приходзиц на пияц теди, кед ше други розходза. Хто криви, же вон чи вона свойо не попреда? Не криви ані купци ані цена, але лем вон чи вона сами, же не вихасновали час, кед ше найлепше предава. Хто за єдну секунду скорей прибегне гу лабди и вдери одбранї гол або забие гол и з тим однеше побиду лебо страци.

Ми жиєме у часох найвекшей скоросци, найвекшей швидкосци. Ту бежа коло нас аутомобили, гайзібани, там леца аероплани, ту телефон, телеграф и т. д. Шицко то людзе запрагли себе на хасен, и шицко то винайдзе не лем на то, да себе человек ушпорує як найвшецей часу, и да у кратким часу найвшецей зроби. „Час то наш капитал. И то таки цо го каждый з нас ма еднаку часц и я и ти.“ И мой

дзень ма 24 годзини и твой. Хто од нас двох вещей зроби на дзень, хто меней часу страци, але вихаснує каждую минуту, каждую секунду тот скорей улапи свойо щесце. Але чкода, же ми оценовме час аж теди, кед вон прешол, а страцена годзина ше вещей нїгда не врати.

Найменей треба уживац слово „наютре“. Лепше нєшка, лепше тераз, дораз зробиц як наютре. Бо тото „наютре“ барз не бизовне. Наяутре може буц хвиля недобра, наютре треба будзе дацо инше зробиц и т. д, а нєшка нам бизовне прето го треба вихасновац. Лепше ше спонагліц як запозніц.

Кед видзиме щешлівого человека, то певно лем таки, котри ше фришко лапа до роботи, котри добре ценї час. Не думал длуго чи робиц так лебо так. Вон бизовно незнал як магарец медзи двома гарсцами шена, не знаюци до котрей ше скорей забрац. Каждый млади человек муши ше научиц фришко одлучовац або — або. Треба добре пораховац шицки випатрунки „за“ тоту роботу и „против.“ Котри преважи за тим исц, але то треба робиц скоро и не трациц вельо часу.

„До роботи!“ То єдно од главних гаслох до щесца. Бо цо ти вредзиш без роботи? Шицки нашо жаданя и снї-мрїї, та шицки снї-мрїї швета не зробиц нас ані за динар богатшим. А и тот динар лепше вируциц през облак и забрац ше до роботи, як чекац и одкладац. Мерковац за причинами зла и робиц — то цале знанє. Єст людзох котри маю красни задуми и плани, а ипак нїч велького и хасновитого не зробели и не зробиц, бо не знаю як почац и оклеваю зос початком. Не знаю зос собу управяц, але ше пуцаю на волю витру, котри їх ноши кадзи сце. Нєшкашнї живот точни руху, скоросци. Шицко леци як експресни гайзибан. *Хто сце буц щешліви не ште заоставац за животним темпом, але ше муши старац, да бежи ведно зос другима и да їх шицких голем за єднїх секунду обегне.* (Далей будзе) **Б. П.**

Росо.

Стари Лазар додня грабал градки. Доднєво пасма вицаговали тлунко на жем, а Лазар стресал зос шивима власами и опар ше на грабелки та ше ошмишковал, бо барз любел тото ярне додня. З виходом слунка вон вше мальовал будучносц своїх дзєцох, унукох и праунокох.

Цихо, пташки шпиваю, а роса є ноги. Але тоту росу каждая травка и стебелинка так дзєчне дзвига и трима на себе як божи напатоц.

— Ей, ти росо, єдка ти мне од дзєцинства; я коло овдох плакал пре тебе. А кед сом бул млади, мушел сом закасовац панталони кед сом ишол од дзивки, да ме мац не лає, а

кед сом постал газда и ходзел жита кошиц, то ти жарла мне и кусала и бранела пред косу każde стебло, да їх ище на ютре напоїш зос своїм оштрим напитком, але вшені ти найгорша, бо забераю од тебе шицко, цо ти умивала и купала. Ти так як мац, котра неда свойо дзеци.

— Ох, росо, але сом ше находзел по тебе, ох але ши ше ме наедла та твоей едзене було таке як мед, цо щипа и смакуе. Я тебе за седемдзешат роки не препуцел ані єдного дня, я вше чекал ясне слунечко и воно вельке и ласкаве вше ме заш осушело од тебе, а тебе, росо, забрало до неба, да це на вечар заш злее, кед уж млее каждая травочка. Ти, Боже, полїваш шицку жем зос росу так, як ми цо полїваме вечарами заградки. Ех, ти Божа водичко, ти давала моц и здраве пшеницом и ярцом, але и я бул од тебе моцнейши и оштрейши. Бануем барз, же ме ти не будзеш зарошовац, кед ше ти, святе слунечко, народзиш.

Патрел на свою билу хижу.

— О, я з тебе, моя палато, барз по щучко виходзим, да не збудзим громадку унукох. Вони так фино шпя, пророзуцую ше, же зашкрипнуц з дзверми; їх сон святы, бо Господь Бог їх вжал на свойо колена, на коленах божих вони рошню. А стара дораз за мну става, накрива дзеци и цихо ходзи як мачичка та їм рихта фриштик. Мой ласкави Боже, з чим я годзен одплациц Твою ласку? Ти мне зос своїм слунком, дижджом и бурю тримал у силюх длуги роки, лем да мойо дзеци жию и рошню!

— Але унуки иншаки, як цо то давно млади були, у нїх книжки и часописи, па и шпиванки иншаки. А дурна стара радуе ше з нїма та будуе Україну; здурела стара од унукох. Вициганюю од ней пенежи на представи та на книжки та и ю стару цагаю по

читальных, а вона ше враца з нїма дому та ше радуе, як дзивка.

— Мой стари, гутори вона, ах да ши видзел яки козак наш Тома, у шивей шапки, у белавих гачох, а людзе му кляпкали до дланьох, а вон гутори таке як у книжки, а кошуля гори на нїм. Ех, кед би го ти гоч лем раз видзел! Я ци гуторим, стари, же биш ше и сам радовал, же ше зос своїма унуками наново помладзуеш.

„Але поведз ти мне, одкадз ти маш пенежи на тото шицко та на белаве платно, та на огняни кошулі, бо ти така шлепа, як кертица, ти їм сама не вишила, од кеди ти здурела з тоту Україну, то *мне з ботоши вше вецей пенежи хиби.“

— Але унуки не пию, не танцюю и до карчми не иду, а зуя як пчола: Україна, Україна. Мали Кирило приходзи гу мне, як гу дзецку: „Дїду, дїду, я пречитам таке фине“. — Та чита вон, та добре и крашне там написане, але я читац не знам та за дзеку малого шедам з нїм и потвердзуем киваюци зос главу.

— Вони таки добри и красни, най їх Бог благослови зос їх надїями. Вони сцу нового, та нато вони и млади.

Зос тих думкох вирвало го слунко, яке вишло, як злато, а и стара, котра го водала на фриштик.

— Ти вичне слунечко, ти ме заш благословиш на фриштик. Та уж сом слаби; роса твоя дзивка нема уж цо зомне пиц, сами коски. Але у мне ест вельо унукох. Роса ма кого облївац зос своїма перлами. А ти, мамо наша, ясне слунечко, вше їх благослов на фриштик.

Стари Лазар утар зос орошеним лїсцом мокри очи и пошол до хижы медзи унукох.

Василь Стефаник.

Добре же сом тебе стретнул...

Як любим, же сом баж Тебе, Друже чи Пайташу, або Добродїю чи Вельопочитовани читачу „Думки“ стретнул. Бо мам повеси даскельо слова праве Тебе, котри познаш наш народни живот и сцел биш го на якиш способ временїц, бо Ци ше не пачи тота драга по котрей тераз идзе наш народ. И ти вельораз маш найкрасни думки и жаданя, з якими би Ти сцел дзвигнуц наш народни живот на

висши ступень. Вельораз Ци ше видзи, же Твой план, Твой погляд єдиноспасаюци и Ти го повеш на єдним чи другим месце, та цо ше става: нїхто ше не бере до роботи, да тото цо ше Ти сам зос тим завежнеш та да оствариш. А Ти цо робиш? На ютре маш уж инши план и так планох а планох, алє їх нет хто здїйснїц. И Ти нарикаш на других, же вони виновати. Нарикаш на цали народ наш,

яки то вон кед незна ценіц таких людзох, як Ти. Инши народи таких як Ти славя, а наш народ незна кельо Ти вредзиш.

А може Ти повеш: то ше на мне не одноши! Вец ми пребач я заменел особи. Але ипак пре мою помилку Ти ше не гнївай на цали народ и не преписуй ше на цудзу виру. Бо сцем зос Тобу побешедовац о иншим, лем Ти заш не рудац роботу на „своїх“, кед би ше указало же терашне положене нашого народу жада од Тебе даяки жертви, яки Ти не любиш зношиц за другого.

Як паметаш 1919 року основали ми Руснаци-Українци у Югославії Просвітне Дружтво. Може буц, же Ти бул медзи першима членами, або ши ше не занимал за таки справи, або Це не було на швецe. Але нешка Ци ше вельо того видзи, же воно не на своїм месце. И Ти нарикаш: ми не маме людзох, яки би водзели читальню у нашим валале, а тим меней маме людзох, яки би знали водзиц цали Просвітни живот нашого народу. Е ту Ци мам повесц: не глядай Ти других людзох, але ше сам прилап до роботи, други, яки исто так як и Ти чекаю тих роботних людзох увидза Тебе и ведно з Тيوبу буду робиц неуморно, док не остварице свойо плани, думки и жадања.

Вельо раз Ти завидзиш другим народом, же вони маю своїх вождох як Мусолини, Гитлер, Кемал-наша, Де Валера и инши, а ми Руснаци-Українци не маме такого вожда, котри би цали наш народ, як и тих на наших праїдовских жемох так и тих цо жиеме широм по швецe, зединел и водзел до щесца, слави и панованя. И Ти ше питаш вельо раз: чом нет таких медзи нашим народом? Чуй

прецо нет: зато же до того треба у Тебе и у мне и еше у даскельо тысячох, **паметай себе у нас**, треба двох стварох: 1) **националней радосци** и 2) **силней вири до дакого або до дачого**. А видзиш нам хиби и едно и друге. **Национално** ми барз ганьблїви то ше видзи вельо раз, дзе ше нашо людзе ганьбя признац и визнац свою народносц. То ше може видзиц по тим кед ше вони знайду медзи цудзима теди ше вельо раз ганьбя медзи собу бешедовац по своей родзеной бешеди. А еше лепше ше то могло видзиц кед було остатне пописоване жителяхох у Югославії, бо ше теди велі и велі як од панох и тих яки жию по варошох так и од земледїлцох яки жию по валалох, записали як члени инших народох, бо ше ганьбели припадносци гу нашому народови.

Силна вира до дакого або до дачого теж медзи нами нема места. Ти не вериш, же би ми могли мац даедного человека, котри би бул способни старац ше за народ и водзиц го по правей драги у народним живоце, а исто так не можеш якош вериц, же би зме могли лепше ушориц свой народни живот. Ти то не вериш, хоч то жадаш, хоч о тим тим вельо бешедуеш и думаеш, хоч го очекуеш.

Прето добре, же сом баш Тебе стретнул на Ци гуторим, же лік за тото цо Тебе болі **в збудзене националней гордосци и вири до своїх власних силох**. А збудзиц у Тебе и перше и друге будзе Ци помагац читане „Думки“, у котрей ше о таких стварох будзе бисац, яки Тебе тельо бриги задаваю, а яким Ти не знаходзиш ліка, як би то шицко иншак обрациц, да воно будзе так, як Ти то себе задумуеш и жадаш.

Будз ласкави поведз и своім пайташом та познатим, же не треба да думаю, же наш народни положай не може буц лепши, лем їм мушиш повесц, же до того **нам треба вельо вецей националней гордосци и вири до своїх власних силох**. Л. Чатински.

Даскельо слова нашим предпатніком и прихильником.

Тим, яки уж заплацели предплату дзекуеме, а шицких котри еше не послали модліме да пошлю хоч цалу предплату, а кед не можу цалу най вец хоч половку. Уж у другим числу почнеме друковац мена тцх предпатнікох, яки послали предплату. Надалей модліме наших щирих приятельох и прихильникох

да приеднулю предпатнікох и таким способом нам олегчаю видавац часопис бо, наша часопис нема инших фондох, але ше отримуе од предплати. Прето шицки котри можеце пошліце предплату.

Шицким предпатніком, прихильником и читачом »Думки« жичиме щешлїви Вельконоцни Швета зоз: Христос Воскрес!

Редакция.

Издаје: РНПД-о Руски Керестур. — Излази 12 пута годишње. Предплата 20.— Дин. За иностранство 1 ам. долар. Поједини бр. 2.— Дин. — Главни уредник М. Бучко; одговорни уредник Др. С. Киш. — Штамп: Штампарија „Просвита“ у Р. Крстуру. — Рукописе слати на: о. М. Бучко, жупник, Рајево Село.